

סעודת ברית מילה

[א]

מקורות

וביום השמיני ימול בשר ערלתו: (ויקרא פרק יב ג)

מאברהם אבינו

המקור הראשון לחיוב סעודה בברית מילה מצאנו בפרקי דרבי אליעזר (פרק כח), וז"ל וכשנולד יצחק בן שמנת ימים הגיש למילה, שנאמר וימל אברהם את יצחק בנו בן שמנת ימים, מכאן את למד שכל איש שמגיש בנו למילה, כאילו כהן גדול מקריב מנחתו ונסכו על גבי המזבח. **מכאן אמרו חכמים חייב אדם לעשות שמחה ומשתה באותו היום שזכה להמול את בנו כאברהם שמל את בנו**, שנאמר וימל אברהם את יצחק בנו וכו'. אצלינו לא כתוב מאיפה זה נלמד אבל עי' במסכת שבת (קל, א) תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה, כגון מילה דכתיב (תהלים קיט) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל, רב עדיין עושין אותה בשמחה. ופרש"י בשמחה - שעושין משתה. וכתבו בתוספות שהמקור הוא בפרקי דר"א (פ' כט) דכתיב ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק, ביום ה"ג מל את יצחק, דהיינו ביום השמיני דמילה כמנין ה"ג.

מקור מיתרו

כתוב (שמות פרק יח, יב) ויקח יתרו חתן משה עולה וזבחים לאלהים, ופירש הרמב"ן שיתכן לפרש שסידר הכתוב כל ענין יתרו, אבל היה זה אחר שעמד עמהם ימים רבים, ונתגייר במילה וטבילה והרצאת דמים כמשפט. ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עמו **ביום חתונתו כי חתן דמים הוא**, משמע היותו "חתן דמים", הוא הסיבה לסעודה. א"כ ה"ה לכל ילד הנימול, שהוא ג"כ חתן דמים, יש לעשות סעודה.

שהשמחה במעונו

בספר אבודרהם (מילה וברכותיה) ג"כ מביא המקור מאברהם אבינו, ומוסיף דכן משמע בכתובות (ח, א) שהיו עושים סעודה ביום המילה, דרב פפא סבר לברוכי שהשמחה במעונו, אי לאו משום דאיכא צערא דינוקא, משמע שסעודה בכל מקרה עשו. עוד כתב מהא דאמר דוד (תהילים נ, ה) אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח, ורבותינו ז"ל אמרו סעודת מילה, ומפרשים עלי זבח, זב ח', דם מילה שהוא זב לשמונה ימים. עוד הביא שה"ר משה כהן פי' הטעם בזה, שהקב"ה חפץ כפי היות שאר כוחות הנפש נמשכות ונגררות אחר הנפש המשכלת בעשיית המצות ובדרישת החכמה שיהיה להם חלק בשמחה אשר תגיע לנפש המשכלת בעשות המצוה או בהגיעהו לחכמה וזה יהיה בעשותו סעודה במאכל ובמשתה. וכן אמרו ז"ל כי כשאמר הקדוש ברוך הוא אל שלמה בחלום הלילה שאל מה אתן לך, ושאל החכמה והמדע ונתנם לו, כאשר מבואר שם בפסוק שאמר

אחר כן (מ"א ג, טו) ויקץ שלמה והנה חלום, ויעש משתה גדול לכל עבדיו. וארז"ל (שיר רבה א) מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה ע"כ.

רמזים

דורשי רשומות אומרים שעיקר השתדלות של השטן שלא יעשו סעודת מילה, כמו שמרומז בשמו, סמא"ל ר"ת סעודת - מילה - מאין - לעשות. ובספר מטה משה כתוב שראשי תיבות מיל"ה הוא, משתה - יעשה - לכל - הקרואים.

דאורייתא או דרבנן

בספר שערי תשובה (סימן תקנא) הביא בשם ספר אור נעלם שכתב דסעודת מילה בזמנה היא מצוה דאורייתא, והביא ראיה מדברי רש"י (נדה לא, ב) על ההיא דאמרינן מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה, שלא יהו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים, פרש"י הכל שמחים - שאוכלים ושותים בסעודת ברית מילה וכו'. ומשיג על תשובת בית יעקב (סי' ע"ג) דס"ל דסעודת ברית מילה אפילו בזמנה אינו אלא דרבנן. השערי תשובה חולק על האור נעלם, דודאי גוף הסעודה אין עיקר בדאורייתא כלל, כמבואר בב"י (סי' רס"ה) בשם הר"ד אבודרהם (הנ"ל שאין כאן אלא סמך).

סעודת מילה בסוכה

כדברי השערי תשובה מבואר גם בביאור הגר"א, דהנה בשולחן ערוך (או"ח סי' תר"מ סעיף ו) כתוב, חתן ושושבינים וכל בני החופה פטורים מן הסוכה כל ז' ימי המשתה, מוסף הרמ"א שסעודת ברית מילה, וכן הסעודה שאוכלין אצל היולדת, חייבין בסוכה. ומסביר בביאור הגר"א, **משום דלאו מצוה מדאורייתא** היא שידחה סוכה כמו נישואין, וגם כן אינו מחוייב בשמחה כמו בנשואין. הרי לן להדיא שאין חיוב סעודת ברית מילה מדאורייתא.

אבל יש להעיר על עיקר דברי הגר"א, דלכאורה זה שפטורים מן הסוכה, אינו משום שחיוב השמחה דוחה חיוב הסוכה, אלא משום דבסוכה החיוב הוא תשבו כעין תדורו, ואינו יכול לשמוח בסוכה, וכן מותר לאכול חוץ לסוכה. א"כ ה"ה בסעודת ברית מילה, אע"פ שאינו אלא מדרבנן, שפיר יכול לאכול חוץ לסוכה מטעם תשבו כעין תדורו. אבל לפי טעם השני שכתב שאין חיוב שמחה בסעודת ברית מילה, מובן למה חייב לעשות בסוכה, שאין שום מפריע לעשות הסעודה בסוכה. ועדיין יש להעיר שהרי כתיב "שש אנכי על אמרתיך", ודרשינן ליה (שבת קל, א) לגבי ברית מילה, משמע שיש חיוב שמחה בברית מילה. ועוד על הפסוק "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", דרשו חז"ל ששון זו מילה, משמע שיש חיוב שמחה במילה. עי' לקמן מה שהבאנו בשם הגר"א דששון מחייב גם להראות השמחה לאחרים. וע"ע לקמן מה שהבאנו בשם הים של שלמה, שחיוב סעודה מחייב שמחה, עי"ש. א"כ לדבריו אפילו אם יש רק חיוב סעודה בברית מילה, ממילא יש גם חיוב שמחה, וצ"ע.

[ב]

בשר ויין ביו"ט ובסעודת ברית מילה

סעודת ברית ערב שבת

המגן אברהם (סימן רמט ס"ק ו) מביא שהשל"ה הק' כתב שמורו מהר"ש מלובלין היה סנדק בע"ש, ולא רצה לילך על הסעודה מאחר שהיה שם מנין בלעדו, (ואסור לקבוע סעודה בערב שבת) ושל"ה השיב לו. ועי' בספר מחצית השקל, שמהר"ש הביא ראיה משו"ע (או"ח סימן תקנא סעיף י) שבשבוע שחל ט' באב בתוכה, אין לאכול בשר ולשתות יין אפילו בסעודת ברית מילה, רק מנין מצומצם, אע"ג דאיסור אכילת בשר באותן הימים אינו אלא מנהג בעלמא, וכ"ש סעודת שבת דחשובה, דאין לאכול בערב שבת בסעודת ברית מילה כי אם מנין מצומצם.

השל"ה השיב לו דבשלמא שם (סי' תקנ"א) דעכ"פ היתרים על מנין עשרה יכולים לקיים סעודת ברית מילה במאכלי חלב, מה שאין כן בערב שבת לאסור האחרים מכל וכל לא שמענו. מהר"ש השיב לו דמה שהיתרים על עשרה אוכלים מראש חודש אב עד התענית מאכלי חלב, בזה אין מקיימין מצות סעודת ברית מילה דאין שמחה אלא בבשר. הרי דנחלקו הר"ש והשל"ה, האם אפשר לקיים סעודת ברית מילה במאכלי חלב, אן דאינו יוצא אלא בסעודה בשרי. ואולי נחלקו האם יש חיוב שמחה בסעודת ברית מילה, או שאינו אלא חיוב סעודה בעלמא. (כדברי הגר"א הנ"ל) א"נ נחלקו במה שיבואר לקמן האם יש קיום מצות שמחה בזמן הזה באכילת בשר, או שאין שמחה אלא בבשר שלמים.

שמחה בבשר בזמן הזה

עי"ש (במ"א) שהביא מספר עולת שבת שכתב, דהא דאין שמחה אלא בבשר דוקא בזמן שבית המקדש קיים, והיה בשר שלמי שמחה, אבל לא בזמן הזה. וכתב עליו המ"א, שלא עיין בסנהדרין (ע, א), היינו מההיא דאמרין התם, דרבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו אכל בשר מליח ושתה יין מגיתו אין נעשה בן סורר ומורה, והגמ' מביאה מההיא דתענית (כו, ב) ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין, ולא יאכל בשר ולא ישתה יין, ותנא אבל אוכל הוא בשר מליח ושותה יין מגתו, בשר מליח עד כמה, אמר רבי חנינא בר כהנא כל זמן שהוא כשלמים. ופרש"י ד"ה כל זמן שהוא כשלמים - שלא עבר עליו זמן אכילת שלמים שני ימים ולילה אחד עדיין בלחלותו הוא ולא אקרי מליח, ומשמח את הלב, דכתיב (דברים כז) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת, אלמא בר שמחה הוא, אבל בתר הכי הוי מליח ונחלף טעמו במלחו. ואם איתא שאין שמחה אלא בזמן שביהמ"ק קיים, בקרבן שלמים דווקא, מה זה נוגע לסעודת ערב תשעה באב, ששייך רק אחר החורבן, אלא ע"כ שכל בשר משמח, אפילו בזה"ז.

בשר קפוא

[דרך אגב יש להעיר האם מי שרוצה להדר באכילת בשר ביו"ט, האם יוצא בבשר קפוא, שכבר עבר עליו שני ימים, דאולי אינו יוצא אלא בבשר טרי ממש תוך יומיים האחרונים. וכבר העירו לי דאולי היום שיש מקררים ומקפיאים, נחשב עדיין לטרי, שהרי רש"י כתב שהבעיא היא דבתר הכי הוי מליח ונחלף טעמו במלחו, והיום אולי לא נחשב שנחלף טעמו. עוד י"ל דלפי מה שהבאנו לקמן דברי הרמב"ם בספר המצוות, שהמחייב של אכילת בשר בזה"ז הוא מדין משאר דברים המשמחים, מסתבר שגם בשר קפוא בכלל, דסוף כל סוף הבשר משמח.]

ועי' במחצית השקל, שבספר חמד משה הק' על המ"א מסוגיא דפסחים (קט, א), דתנו רבנן חייב אדם לשמח בנו ובני ביתו ברגל, שנאמר (דברים טז) ושמחת בחגך, במה משמחם ביין, רבי יהודה אומר אנשים בראוי להם ונשים בראוי להן, אנשים בראוי להם ביין, ונשים במאי, תני רב יוסף בכבל בכגדי צבעונין, בארץ ישראל בכגדי פשתן מגוהצין. תניא רבי יהודה בן בתירא אומר בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר, שנאמר (דברים כז) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך, **ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין**, שנאמר (תהלים קד) ויין ישמח לבב אנוש. הרי לך להדיא שבזמן הזה, אין שמחה בבשר אלא ביין. וכן מבואר בתוספות ד"ה במה משמחו ביין, דהיינו בזמן הזה, אבל בזמן בית המקדש אין שמחה אלא בבשר.

אבל עי' ברמב"ם (הלכות יום טוב פרק ו הלכה יז) שכתב להדיא שאפילו בזמן הזה אוכלין בשר לשמחה, וז"ל שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית, וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו, שנאמר (דברים ט"ז) ושמחת בחגך וגו', אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה, יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו. ממשיך הרמב"ם (הל' יח), כיצד הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות, והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו, **והאנשים אוכלין בשר ושותין יין, שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין**. ובאמת כבר הק' הבית יוסף (או"ח סימן תקכט) על הרמב"ם דלמה הצריך שיאכלו בשר וישתו יין, דהא בברייתא קתני דבזמן הזה אין שמחה אלא ביין, ומשמע דביין סגי בלא בשר.

ועי' בספר ים של שלמה (ביצה פרק ב, ה) שמביא קושיית הב"י על הרמב"ם וכתב, דר"י בן בתירא לא בא למעט אכילת בשר, דפשיטא שאין שמחה אלא בבשר, דהא שמחת יו"ט היא הסעודה, **ולא נקרא הסעודה להיות בו לב טוב ושמחה בלא אכילת בשר**. אלא שבזמן שב"ה היה קיים, היו אוכלין בשר שלמים, והיו עומדים על קרבנותיהם, והיה מספיק להם שמחה זו, אפילו היו שותין מים בתוך הסעודה, אבל עכשיו, שאין לנו שמחת שלמים, והמקדש חרב, וערבה כל שמחה, אין שמחה אלא ביין, וזולתה אינו יוצא ידי חובה בשמחת י"ט.

ועי' בביאור הלכה (סימן תקכט) שכתב דעכשיו שאין ביהמ"ק קיים אין יוצאין ידי חובת שמחה אלא ביין, שנאמר ויין ישמח לבב אנוש, אבל בשר אין חובה לאכול עכשיו כיון שאין לנו בשר שלמים, **ומ"מ מצוה יש גם באכילת בשר**, כיון שנאמר בו שמחה, (כן מתבאר מדברי הב"ח וש"א) והמחבר שלא הזכיר בשר אזיל לשיטתיה בב"י ע"ש.

ונראה שהרמב"ם עצמו מיישב הקושיא בספר המצוות (מצות עשה נד', מצות שמחת יו"ט) וז"ל והענין הראשון הרמוז אליו בצווי הזה הוא שיקריב קרבן שלמים על כל פנים. ואלו השלמים נוספים על שלמי חגיגה והם נקראים בתלמוד (חגיגה ז, ב) שלמי שמחה. ומהקרבנות שלמים אלו אמרו (שם ו, ב קדושין לד, א) נשים חייבות בשמחה. וכולל באמרו ושמחת בחגך מה שאמרו ג"כ שמח בכל מיני שמחה, **ומזה לאכול בשר בימים טובים ולשתות יין וללבוש בגדים חדשים, ולחלק פירות ומיני מתיקה לקטנים ולנשים**. ולשחוק בכלי ניגון ולרקוד במקדש לבד, והיא שמחת בית השואבה (סוכה נ - נג, ב), זה כולו נכנס תחת אמרו ושמחת בחגך. הרי מבואר ברמב"ם שהחייב לאכול בשר בזה"ז, אינו אלא כמו שאר דברים המשמחים, ולא מדין אכילת בשר בזמן הבית.

שאר שמחות בזמן הזה

בשו"ת שאגת אריה (סימן סה) מסופק האם קיים מצות שמחה מן התורה בשאר מיני שמחה, או אינו מקיים מצות שמחת יו"ט מן התורה, אלא בשלמי שמחה לבד. עי"ש שמוכיח מכמה ראיות דמ"ע זו דושמחת, נוהג בכל מיני שמחות, שהגאונים והרי"ף ושאר פוסקים ס"ל דאבילות יום ראשון הוי מן התורה, ואפ"ה אמרינן (מועד קטן יד, ב) שאינו נוהג אבילות ברגל שנאמר (דברים ט"ז) ושמחת בחגך, אי אבילות דמעיקרא הוא אתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד, ואי אבילות דהשתא הוא לא אתי עשה דיחיד ודחי עשה דרבים, ואי אין עשה של שמחה מה"ת אלא בשלמי שמחה לחוד, א"כ היאך אתי עשה דשאר שמחות דרבנן ודחי לעשה של תורה דאבילות בקום ועשה.

ועי"ש שמוכיח כדבריו ג"כ מהרמב"ם בס' המצות (הנ"ל), שכתב להדיא שחיוב שמחה כולל כל מיני שמחה. עוד הביא ראייה ממה שכתב הר"ן והמרדכי ושאר פוסקים (פ"ק דביצה) דהא דשרו ב"ה להוציא קטן ביו"ט לרה"ר, היינו כדי לטייל התינוק, שיש בזה משום שמחת יו"ט, ש"מ דכל אדם מצות שמחה מוטלת עליו בראוי לו, ובמה שנהנה ממנו. ויש להעיר דלכאורה אינו מוכח אלא דיש חיוב שמחה, אהל אינו מוכח שהחיוב הוא הן התורה.

יישוב למנהג העולם שלא מקפידים בבשר

עי' בספר תשובות והנהגות (כרך ב סימן תפה) שמביא מ ספר "ארץ חיים" (יו"ד רס"ה) בשם מהר"ן אזולאי, שבצפת עשו תקנה והסכמה שלא לעשות סעודה בבשר אלא בדגים כדי לא לבייש מי שאין לו, שסעודת דגים יותר בזול, ומביא שתיקנו כן בתקנות ארצות דמערב. אבל כתב הגר"מ שטרנבך שליט"א, שהיום אין כ"כ הבדל במחיר בין בשר לדגים, א"כ ראוי שלא לקמץ ולאכול סעודת בשר, ולמג"א צריך דוקא בשר בקר דאין שמחה בבשר עוף. ובספר חכמת אדם מביא שהגר"א זצ"ל כעס כשמקמצים בסעודת מילה, ונותנים רק מזונות. וכן נהגו אצל מרן הגרי"ז ס זצ"ל בסעודת מילה שהיה עם בשר, מטעם שסעודת מילה חשובה, ובשמחה.

אבל כתב ליישב המנהג דלא נהגו היום לדקדק בבשר בסעודת ברית מילה, דכיון שמלין בבוקר, ואפילו בסעודת מלכים אין אוכלים בשר בבוקר, ולכן לא מקפידים בבשר לסעודת הבוקר. ויש מאחרים הסעודה לצהרים, ואז אוכלים סעודה מפוארת בבשר. והחכם עיניו בראשו לכבד המצוה בסעודה נאה, ועכ"פ אין אני רואה חיוב לפזר לארוחת בוקר, סעודת בשר שאינה משמחת כ"כ.

אבל בחלק ג (סי' רצ"ד) חזר בו עפ"י דברי הגר"א שפירש החילוק בין ששון לשמחה, שהשמחה גם בלב, אבל ששון צריך להראות בפועל, ועל מילה נאמר ליהודים היתה אורה ושמחה וששון, ודרשו חז"ל ששון זו מילה, [וגם דוד המלך אמר "שש אנוכי על אמרתיך", ובפרק ר"א (שבת קל, א) דמילה דרשינן ליה על מילה] ואם כן החיוב אינו רק בשמחה, אלא להראות השמחה והיינו בסעודה נאה בבשר דווקא.

יין בסעודת ברית מילה

ועי' בשו"ת משנה הלכות (חלק יג סימן קפז) שהשואל כתב שסומכין עכשיו על הרי"ף והרא"ש דמשמע מדבריהם דס"ל כב"י דבזמן הזה שאין ביהמ"ק קיים, השמחה ביין. אבל עי"ש שדחה את זה בשני ידים, דא"כ לשיטתם גם ביום טוב ופורים לא בעי בשר, והעולם

מהדרין דוקא אחר בשר, א"כ נראה דלא סמכו על הב"י בזה. ועוד שהרי העושין סעודות "חלבי", אין נותנין יין לשתות לשם שמחה, וע"כ דלאו מטעם הב"י נותנין סעודת חלב, וזה ברור.

ועי"ש ששמע שמנהג זה מקורו באשכנז, שהיו מקומות בזמן ההשכלה שהיה קשה לאכול אצל כמה אנשים מאכלי בשר בפרט, מפני הכשרות והקילו במאכלי חלב, וא"כ במקום שאין חשש אין להקל כלל.

וכתב עוד ששמע מפי מגידי אמת, שפעם בא אחד אצל צדיק, וקבל על בנו שרחמנא ליצלן יצא לתרבות רע, ושאלו אם לא היה לו סעודת חלב בהכנסתו לברית, והשיב כן, ואמר לו שזה גרמה לו. וכעין זה ראיתי בספר אוצר הברית בשם ה"אוהב ישראל" (האפטא רב), על אותם שנותנים רק קפה, איך זעהא נישט אז פון די קאווע זאל ארויס קומען ארעכטע קינד. (אני לא רואה שמנתינה קפה לבד יצא ילד הגון.)

אכילת קרבן

עוד כתב (חלק יד סימן רעב) שלפי הראשונים דסעודת ברית מילה היא כאכילת בשר הקרבן, שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין, ואסמכוהו אקרא דכרותי בריתי עלי זבח, א"כ סעודת ברית מילה צריך לבא דוקא בשר, ואם לאו הוי כחסרון בקרבן.

דגים

בסעודה המפסקת אסור לאכול בשר ולשתות יין, ובשו"ע (או"ח סי' תקנב, ב) כתוב שאפילו בשר מלוח שעברו עליו יותר משני ימים ולילה אחת, ובשר עופות ודגים ויין מגתו דהיינו שאין לו יותר משלשה ימים, נהגו לאסור. וכתב על זה המגן אברהם (ס"ק ב) שעל מה שכתוב דגים כ' בנ"ץ שט"ס הוא וצ"ל וגדיים, המ"א חולק, דדוחק לומר שנפל טעות א' בכל ספרי הרב"י והשו"ע והג"א, ועוד דהא כתבו הג"א שמדינא שרי, ואי ס"ד דמיירי בגדיים למה יהא מותר, הא בשר הוא לכו"ע. לכן כתב דגירסת דגים הוא עיקר, **משום דאיכא דוכתא דדגים בכלל בשר הוא**, כמ"ש ביו"ד (סימן רי"ז ס"ח), ועוד דהוא עולה על שלחן מלכים **ושמחה הוא לאיש**. ולפי"ז כתב בספר זוכר הברית יש ללמד זכות עכ"פ לאלה שמגיישים דגים בסעודת ברית מילה, שיוצאים ידי חובת שמחה. ויש להוסיף שבפרט אם מגיישים דג סלומן מעושן (לקס בלע"ז) שבאמת נחשב למאכל חשוב.

בשר עוף

חגיגה (ח, א) תנו רבנן (דברים ט"ז) ושמחת בחגך לרבות כל מיני שמחות לשמחה, מכאן אמרו חכמים ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה והכהנים בחטאת ואשם ובבכור ובחזה ושוק, יכול אף בעופות ובמנחות תלמוד לומר ושמחת בחגך מי שחגיגה באה מהם יצאו אלו שאין חגיגה באה מהם, רב אשי אמר מושמחת נפקא **יצאו אלו שאין בהן שמחה**. וכן נפסק בהרמב"ם (הלכות חגיגה פרק ב, י) וז"ל יוצאין ישראל ידי חובת שלמי שמחה בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה, והכהנים בחטאת ובאשם ובבכור ובחזה ושוק, שמצוה זו היא לשמוח באכילת בשר לפני ה' והרי אכלו, **אבל אין יוצאין ידי חובתן לא בעופות ולא במנחות שאינן בשר המשמחה**.

אבל בשו"ת חוות יאיר (סימן קעח) כתב שמקיים בבשר עוף שמחת יום טוב קצת, לפי מנהג העולם דבמשתאות החשובות מפרנסים בעופות, אף על פי דקי"ל ג"כ דאין יוצא ידי

שמחת החג בבשר עופות. ולפי"ז יש קצת סמך למנהג העולם, שאפילו אלו שמקפידים בסעודת ברית על "בשרי", אבל לא מגישים בשר בקר אלא בשר עוף או שניצל. ולפי מה שביארנו לעיל בדברי הרמב"ם שהיום אכילת בשר הוי כשאר שמחות, א"כ העיר לי חתני היקר הרב חננאל רטנברג שליט"א, שי"ל שמי ששמח יותר בבשר עוף מבשר בהמה, אולי עדיף לו לאכול בשר עוף, שאין דין בעצם לאכול בשר, רק שהוי ממיני השמחות, א"כ מה שמשמח לו יותר הוא עדיף.

[ג]

החיוב לאכול בסעודת ברית

מנודה לשמים

(פסחים קיג, ב) שבעה מנודין לשמים, אלו הן, יהודי שאין לו אשה, ושיש לו אשה ואין לו בנים, ומי שיש לו בנים ואין מגדלן לתלמוד תורה, ומי שאין לו תפילין בראשו, ותפילין בזרועו, וציצית בבגדו, ומזוזה בפתחו, והמונע מנעלים מרגליו, ויש אומרים אף מי שאין מיסב בחבורה של מצוה. וכתבו בתוספות דהיינו סעודת מילה, דאמר במדרש דניצול מדינה של גיהנם, וסעודת נישואין בת"ח ובת כהן לכהן. ודוקא שיש שם בני אדם מהוגנין כדאמרינן בזה בורר (סנהדרין כג, א) נקיי הדעת שבירושלים לא היו מסובין בסעודה אלא כן יודעין מי מיסב עמהם.

להזמין או לא להזמין

וכתב בספר פתחי תשובה (יורה דעה סימן רסה, יח) שבתשובת מקום שמואל (סי' פ) כתב בשם ספר שרביט הזהב, דטוב לבטל מה שהשמש קורא על סעודת ברית מילה, כי אולי לא ילכו מטעמים המתהוים ויהיה ח"ו בכלל נידוי. על פי זה התחדש "מנהג" שלא "מזמינים" לברית, אלא רק "מודיעים" שיתקיים ברית של בנו של פלוני במקום פלוני, וכן ראיתי כתוב בספר אוצר הברית. אבל עדיין צ"ע שלכאורה אינו תלוי אם הוא מזמין או מודיע, שעיקר הענין הוא שיש לו הזדמנות להשתתף בסעודה של מצוה, ואינו מנצל אותו. א"כ אפילו אם רק "הודיעו" אותו, אבל היות והוא יודע שהבעל שמחה ישמח בהשתתפותו, וגילה דעתו בזה, א"כ אם אינו משתתף למה שלא יהיה מנודה לשמים. ובפתחי תשובה לא כתוב שהשמש לא "יזמין" אלא "שלא יקרא על הסעודה", ויתכן שכוונתו אפילו בהודעה בעלמא, ואולי מהנכון שרק מי שיודע שיגיע יזמין. ועוד ק' שהרי בחתונות כולם "מזמינים", ובגמ' כתוב שאינו מיסב בחבורת של מצוה, משמע דלאו דווקא בסעודת ברית מילה, אלא כל סעודת מצוה. ואף שבתוס' כתוב דדווקא בת"ח עם בת כהן, אבל עי' לקמן שהגרמ"פ לא נקט כך.

שוב ראיתי בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סי' רצד) שמביא בשם הישמח משה שמדייק לשון הגמ' "מי שאינו מיסב בחבורה של מצוה", משמע דווקא שהוא נמצא בסעודה של מצוה ואינו יושב לאכול, אז הוי כמזלזל בסעודה של מצוה, אבל אם אינו מגיעה כלל אין זה זלזול ואינו מנודה לשמים.

מה נקרא "מיסב"

פעם שאלתי את הגר"ח קניבסקי שליט"א האם די בזה שאוכל עוגה ושתייה שמגישים אחרי הברית, לאלו שלא רוצים לישאר לסעודה, או שחייב לישאר לסעודה עצמו, ודייקתי בלשון הגמ' שאינו "מיסב" משמע קביעות. הגר"ח"ק ענה לי, שאולי אינו חייב אפילו לאכול משהו, ודי בזה שיושב לכמה דקות.

סיפור נפלא מהגרמ"פ זצ"ל

אסיים בסיפור מדהים על הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, מעשה שהיה בבעל תשובה "כהן", שהיה מאורס לבעלת תשובה "גיורת", ונודע לו שכהן אסור להתחתן עם גיורת. הלכו להגריש"א שליט"א ואמר להם שכהן אסור לחתן עם גיורת. הלכו להגרשז"א זצ"ל ואמר להם שישאלו את הגרמ"פ זצ"ל, ואם כבר הולכים אליו, שישאלו אותו מה הוא עושה עם הזמנות לחתונות, האם הוא הולך לכל חתונה כדי שלא יהיה בכלל מנודה לשמים. הלכו אל הגרמ"פ והיה מושכב על מטה, שאלו אותו השאלה של הכהן עם הגרושה, ושאל אותם מי אמר שהוא כהן, אביו! הרי הוא אינו שומר תורה ומצוות, א"כ אין לו נאמנות. עוד אמר ש"גיורת בעלת תשובה" לא יתכן, שהרי אם בשעת גירותה לא קיבלה עליה מצוות (שאז לא היתה "בעלת תשובה"), א"כ אין גירותה כלום. ולכן היא צריכה להתגייר, והוא מותר לישא אותה. נמצא שנכנסו אליו עם כהן וגיורת, ויצאו עם ישראל וגויתה. אח"כ שאלו אותו את השאלה של הגרשז"א, אז הקים את עצמו ואמר "דאס איז שוין א שווערע שאלה", (זה כבר שאלה קשה) וענה להם, שבאמת הוא הולך לכל חתונה שהוא מוזמן אליה.